

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

6 Vtrùm liceat tollere ligaturas, nodos, volumina capillorum & alia signa malefica, posita à maleficis, eo fine vt diabolus desinat nocere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

maximam esse vim, patet tum ex usu quotidiano: tum quia in Ecclesia est ordinatio specialiter instituta à Christo, vel (vt quidam volunt) ab Apostolis ad dæmones pellendos & coercendos, vt patet ex Concil. Carthag. 4. c. 7. & ex Cypriano epistola 2. 55. & 76. & alijs Patribus: tum quia p̄ces illæ & adiurationes fiunt nomine Ecclesiæ Christi sponte. Refert Iosephus l. 8. antiq. cap. 2. Salomonem quoque instituisse coniurationes, quibus dæmones fugentur. non tamen constat quales hæ fuerint, sanctæ an superstitiolæ: quia non extant, nec scitur quando instituerit, in cultu veri Dei, an in idololatria.

32 *Aqua benedicta.* Sextum, *Aqua benedicta.* hæc habet vim ex precibus Ecclesiæ, per quas factum est vt diuina virtus ei assistat, ac quodam modo insideat & cõnexasit ad dæmonis infestationes auertendas. hoc remedio plurimi vsi sunt, vt B. Marcellus Episcopus, apud Theodoretum l. 5. histor. c. 21. S. Macarius, apud Palladium l. 1. c. 19. S. Bernardus l. 2. Vita eius cap. 3. & alij innumeri; estque modo frequentissimum apud Indos.

Reliquia Sanctorum. Septimum, *Reliquia Sanctorum.*, & res aliæ ab Ecclesia benedictæ, vt Agnus Dei, cerei sacri, panis & sal benedictum; & limilia. Horum exempla quotidie se offerunt.

33 *Signum Crucis.* Octauum, *Signum Crucis.* huius est vis magna contra omnes diaboli machinationes. Primò, Quia continet tacitam inuocationem sanctissimæ Trinitatis, per meritum passionis Christi, sicut enim voce, sic gestu Deum inuocare & mentem nostram exprimere possumus. Secundò; Quia continet totius doctrinæ Christianæ compendiarium professionem. significatur enim (præsertim adiuncta formula, *In nomine Patris, &c.* quia fieri solet) Primò, In Deo esse vnam essentiam, potentiam, maiestatem; & tres personas, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum. Deinde, Patrem esse principium, Filium procedere à Patre, Spiritum sanctum ab utroque, & hunc esse amorem & vinculum vtriusque. Tertio, Filium à Patre descendisse in vterum Virginis, hominem factum, & nos per mortem suam transfuisse à sinistris ad dexteram, à damnatione ad gloriam. hæc omnia Ecclesia, & fideles eius inuocant hoc signo insinuare & profiteri. Quarto, Quia crux est instrumentum, quo Christus diabolum vicit, & eius potentiam fregit; quod etiam ipsum Christum crucifixum refert & obicit. Vnde crux triplici modo vim habet. Primò, In modum inuocationis. Secundò, Tamquam opus fidei & professio Religionis Christianæ. Tertio, Ratione diuinæ virtutis ex ordinatione diuinæ assistentis: nam etiam in infidelibus vim habet, vt constat de Iuliano apostata ex-historiis Ecclesiasticis. & de quodam Iudæo ex lib. 3. dialog. S. Gregorij cap. 7. His addi potest quartus, scilicet, quatenus diabolo ingerit memoriam probri & ignominie, quam per crucem accepit, & timorem virtutis Christi. Hæc sufficiunt ad hoc signum contra hæreticos defendendum. Simili modo reliquæ caritatis Ecclesiasticæ defendi possunt. nihil enim sunt aliud quàm professiones tacite veritatum fidei, & sacra preces. excitant etiam animum ad maiorem reuerentiam; & recreant suam varietate & pulchritudine. De efficacia crucis aduersus dæmones extat infinita exempla. vide Chryostomum homil. 8. in epist. ad Coloss. Lactant. lib. 4. c. 27. Cyprianum, vel quicumque

est auctor, sermone de passione Domini, Vitam D. Bernardi l. 2. c. 2. & 3. & nostrum Gretzerum, de cruce.

Nonum, *Inuocatio nominis IESV, B. Virginis, Angeli custodis,* & etiam aliorum Sanctorum. exempla plurima extant apud Auctores.

Decimum, *Oratio,* præsertim coniuncta ieiunio. Hæc valent etiam ad pessimum quoddam genus dæmoniorum expellendum, vt patet Matth. 17. Vide Gregorium l. 3. dialog. cap. 33. & Palladium l. 2. hist. c. 28. Qui plura supradictorum exempla desiderat, consulat Delrio lib. 6. c. 2.

Moralia remedia voco, quæ pertinent ad pactum cum dæmone dissoluendum, quando ex pacto nocet: quod fit amouendo signa magica, ad quorum præsentiam nocentum irrogat, de quo dubitatione sequenti.

DUBITATIO VI.

Vtrum liceat tollere ligaturas, nodos, volumina capillorum, & alia signa malefica, posita à maleficis, eo sine vt diabolus desinat nocere.

Hæc quæstio ante complures annos ad me è longinquo missa fuit, multis argumentis pro parte negante (quam viri quidam docti & pii tenere dicebantur) instructa: quam deinde tractaui in materia de matrimonio, cap. de impedimento maleficij. verum quia propria est huius loci, quæ ibi dicta, huc transferenda, bonâ illorum, qui aliter sentiunt, veniã, putauit: solius enim veritatis & proximi iuuandi amore hæc à me tractantur: & eos qui seculis sentiunt non damno, sed pietatis, doctrinæ & dignitatis causa veneror. Fundamentum partis negantis præcipuum est, quod tollere illa signa vt diabolus nocere desinat, videatur quedam implicita illius inuocatio, vel pactiois implende monitio. Sed

Dico Primò, Nullo modo fas esse aliquo maleficio signa magica tollere, quamuis ad id paratum sese maleficus offerret. Est certa, & communis DD. sententia, excepto Angelo v. Superstitio, §. 1. 3. & Petro Aureolo, quem Angelus adducit. hi enim etsi concedant non esse licitum facere incantationes, licitum tamen putant, alterius, qui ad id paratus sit, incantatione & maleficio vt, vt à nobis vel alijs noxam maleficij tollamus. Confirmatur hæc sententia, quia licitum est petere ad vsuram ab vsurario parato dare, & exigere iusiurandum ab eo, qui paratus est per falsos deos iurare: vt supra ostentum. Sed horum sententia refutatur ab omnibus tamquam error. vide Caietanum tomo 2. opusc. 12. Siluest. v. Maleficium quæstione 8. & Castro libro 1. de iusta hereticorum punit. cap. 5. Ratio est, quia illa malefici operatio est intrinsecè mala, cum sit vsus artis magicæ; & tacita vel expressa dæmonis inuocatio ad aliquem effectum obtinendum: ac proinde nullo modo bene fieri potest: ergo nec petere, nec cõsentire potes vt fiat; iuxta illud ad Rom. 1. *Qui talia agunt, digni sunt morte, non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.* Secus est cum petitur iuramentum ab eo, qui putatur per falsos deos iuraturus, aut mutuum ab eo, qui solet exigere vsuras: nam id, quod

34
Inuocatio
nom
IESV
Oratio.

35

Signa ma-
gici non
posse tolli
maleficio.
Angeli &
Aureoli
sententia.

quod hic petitur, malum non est, & bene fieri potest, si velit à quo petitur.

36
Poteſt amoueri induſtria naturali.

Dico Secundò, Ius tamen est cuique, tollere & destruere illa signa absque maleficio, ubi inuenta fuerint. Est communis sententia Doctorum, qui hanc doctrinam attingunt. Inter quos Henricus à Gandauo quodl. 5. q. 33. Scotus in 4. dist. 34. ubi dicit, *ridiculum esse querere an liceat tollere maleficium intentione curandi maleficiatum: non enim, inquit, solum licet, sed etiam est meritorium, destruere opera diaboli.* Idem docet Gabriel iisdem ferè verbis in 2. d. 8. q. 2. a. 4. dub. 2. Caiet. to. 2. opusc. 12. *Duobus modis, inquit, contingit maleficium a maleficio solui. Primò, Per simplicem dissolutionem seu destructionem malefici prius facti, puta dissolendo ligaturam capillorum, cum annulo ligneo, &c. & hoc absque dubio licitum est, nec est opus malefici ut maleficus est, sed hominis scientis impedimentum boni proximi sui: quia hic nulla euenit demonum inuocatio, sed sola dissolutio signi; quo durante diabolus sternerat, malum alterius continuare. Secundò, Per inuocationem demonum, seu aliud maleficium: & hoc absque dubio peccatum est mortale. hæc ille. Idem docet Silu. v. Maleficium, n. 2. Castro l. i. de iusta hæret. punit. cap. 15. valdè fusè. Dominicus Scotus d. 34. q. vni. art. 3. *Potest quisque conuenire maleficium, & rogare, & pecuniâ ab illo extorquere, ut illas ligaturas, quas habet sepultas, aut suspensas, aut alibi aſſeruat, inde dimoneat: quia illud maleficium facere virtus est, &c.* Ioseph. Angles in Florib. q. 6. de maleficiis. Nauar. cap. 1. n. 29. Petrus Binsfeldius in tit. de malef. & mathem. q. 5. & alij. Hi omnes docent hanc sententiam ut indubitatam, incredibile autem est omnes decipi, præsertim cum non agatur de positio aliquo dogmate, cuius ratio sola Dei sit voluntas, sed de veritate naturali ad moralem philosophiam, ubi ingenij acumen maximè valet, pertinente.*

37
Probatuſ ratione.

Probatuſ ratione. Primò, Si esset illicitum amouere huiusmodi signa ut diabolus nocumentum definat, id esset quod ille actus amouendi censereſſetur esse tacita quadam demonis inuocatio: sed id verum non est: ergo non est illicitum amouere. Maior est euidens, & conceditur ab Auctoribus diuersæ sententiæ; nulla enim potest alia vel in speciem causa fingi; sepono enim scandalū, quod ubique vitandum est. Minor probatur, quia amotio illa signorum neque ex natura rei est inuocatio demonis, ut per se patet; neque ex intentione amouentis: non enim intendit dæmonem inuocare, sed inuocationem per magum illo signo factam impedire, & dissoluere. neque ex pacto aliquo antecedente; quia qui amouet signū, non est pactus cum dæmone ut ad amotionem signi definat nocere. Nec refert, quod fortè magus id pactus sit, quia qui amouet signum, non intendit ex pacto ipsius magi operari, aut dæmonem inducere ut pactum cum mago initum seruet; sed solum intendit pactum nocendi rescindere; quod licitè & meritorie potest. Confirmatur à simili; si quis eum hoste esset pactus ut dato certo signo (v. g. suspenso funiculo cocineo, sicut fecit Raab, Ioseph. 2.) accurrat, & inuentia conscendat, vel ignem ubi iniiciat, & ego tale pactum scirem, possem illud signum tollere, nec villo modo centerer consentire illorum pactis; sed potius illa odisse & destruere: ergo similiter, si sciam inter magum & dæmonem esse pactum ut dato certo signo (v. g. poli-

to capillorum glomo sub limine) noceat, potero illum glomum tollere, ut euerſa pacti conditione, non noceat: neque cenſebor villo modo in illud pactum consentire: cur enim hic potius quam ibi consentire videar?

Secundò Probatur, Si quis verbis alliceret dæmonem ut mihi vel alteri noceat, possem omni ope impedire; similiter si per scripturam vel characteres: cur non possum impedire si aliis signis illum accerſat? quid enim interest, verbisne an scriptis, an aliis quibusuis signis dæmonem allicias ad nocendum? possum igitur illa signa remouere & destruere ut dæmon definat allici, & consequenter ut definat nocere.

Tertiò, Qui habet pactum cum sicario, ut positò certo signo ad fenestram vel ostium Petri, ipsi vel rebus eius noxam inferat, tenetur signum, quod ad hunc finem ibi posuit, tollere, si aliter nocumentum impedire non potest; similiter & quiuis alius, qui illud nouit: ergo etiam qui tale pactum habet cum diabolo, & quicumque nouit signum pacti, tenetur illud tollere, ut damnum impediatur.

Sed contra obiiciuntur multa argumenta.

Primum: Est certum dæmoniorum genus, quod non eicitur nisi in oratione & ieiunio, ut Dominus Matth. 17. ait: ergo si hoc genus ingreſſum esset per maleficium, non liceret eius ingreſſum procurare per signi ablationem.

Respondeo Primò, Si hoc argumentum aliquid concludit, etiam conuincit non licere exorcismis agere in hoc casu. Secundò, Quomodo potest nobis constare an sit ex illo genere? fortasse enim est ex alio, ac proinde nihil vetat quin possum tentare per signorum amotionem. Tertiò, Dominus agit de dæmonum eiectione, qui hominem possident, quos non legitimus eici per amotionem signorum, sicut neque permittuntur ingredi opera magorum, nisi fortè rarissimè, & interueniente nocumento, quod dæmon magicis signis illeceſtus infert.

Secundum argumentum: Hieronymus in Vita S. Hilarionis refert, cum quadam puella per incantationes à dæmone obſeſſa adducta esset ad Hilarionem, noluisse virum sanctum, antequam purgaret virginem vel adolescentem, signa iubere perquiri; ne aut solitis incantationibus recessisse dæmon videretur, aut ipse sermoni eius accommodasse fidem: ergo perquirere & tollere signa ut nocumentum cesset, ad incantationem pertinet.

Respondeo Primò, Hieronymum non dicere, ne solitis incantationibus recederet, sed recessisse videretur, scilicet, vulgo spectanti, cui merito id visum fuisset, si vir tantus ad hoc auxilium confuſſisset, maximè cum dæmon hoc consilium suggestisset, indicato signorum loco, & dixisset se illis ligatum teneri, neque posse egredi illis non sublati.

Secundò, Hieron. diſiunctiuè dicit, *ne aut solitis incantationibus recessisse videretur, aut ipse sermoni dæmonis accommodasse fidem:* verebatur enim Hilarion, ne si signa quaeri iuſſisset, alterum horum sequeretur. Adde, prorsus indignum fuisse tanto viro, signa illa iubere inquiri, quasi absque illis non posset expellere, qui excellenti miraculorum dono præditus erat.

Tertium argumentum: Qui signum tollit ut cesset noxa, miscet se pacto, quod maleficio cum dæmone magico.

39
Non miscet se pacto magico.

mone intercessit, quod est huiusmodi, vt signo posito dæmon nocere incipiat, ablato desinat.

Respondeo Primò, Plerumque solum est vnum pactum, scilicet vt posito tali signo noceat. quando enim diabolus aliquo signo debet allici vt faciat aliquid extraordinarium, non est opus nouo pacto vt desinat facere, sed satis est vt desinat allici; quod fit sublato signo. hinc enim sequitur vt desinat operari, eò quod vis prioris pacti, ex quo ad operandum est inductus, sit elisa. Secundò, Et si forte tale pactum esset inter magum & dæmonem, is tamen qui signum tollit, id ignorat, & potest existimare tale pactum non esse, sicq; signum illud tanquam dæmonis illecebram submouere. Tertiò, Quamuis sciret esse tale pactum, non tamen idcirco se huic misceret, aut ei vilo modo consentiret: quia amotione signi non intendit dæmonem inducere ad pactum seruandũ, neque vitur amotione ligaturæ veluti signo alterius pacti; sed solum intendit destruere signum prioris pacti, quo dæmon ad nocendum alliciebatur: hæc enim multum distinguuntur: aliud enim est amouere signum ea mète vt moneas dæmonem vt seruet pactum, & ex fide data desinat nocere; aliud amouere vt destruas dæmonis quasi realem inuocationem, & pactum cum mago initum, vt per se patet. quando enim aliquod signum ex natura sua non est ordinatum ad aliquid significandum, facillè per intentionem aliò referri potest; vt patet in adoratione Naaman Syri, 4. Regum 5. qui adorante Rege in templo Remmon, simul flecebat genua ante idolum, vt Regi sibi innitenti se appareret. quæ actio etsi videbatur esse idololatria, tamen reuera non erat; quia non intentione adorandi idoli, sed sustentandi domini fiebat. Multò apertius id cernitur in proposito: cum enim amotio signorum, facta eo fine vt cesset dæmonis noxa, non sit inuocatio dæmonis ex natura rei, sed potius euersio prioris pacti; neque etiam ex intentione amouentis, vt quæ illi profusa sit contraria, nullo modo censeri potest illicita.

40 Quartum argumentum: Qui signum tollit spe nocuenti cessaturi, hunc effectum non expectat à causa naturali, neque ab humana voluntate, neque per miraculum à voluntate Dei: ergo expectat à diabolo: ac proinde est opus superstitiosum; nam perinde est ac si diabolo dicat, Pactus es amoto signo te cessaturum; ecce amoueo signum, præta quod promisisti.

Effectus priuatiuus potest à dæmone expectari.

Respondeo, Effectus qui hic expectatur, non est aliqua actio positiua dæmonis, sed cessatio seu priuatio actionis, quem effectum licet à dæmone expectare: multa enim quotidie facimus vt diabolus aliquid non faciat, vel cesset facere, non solum coactus diuina potestate, sed etiam quasi offensus & abhorrens; vt dum gestamus agnos Dei, & reliquias, dum vtimur aqua benedicta, dum benedicimus domos & templa: cur non etiam possimus destruere signa magica, vt desinat nocere, tanquam non amplius ad nocendum allectus? Itaque non quouis modo illicitum est expectare effectum priuatiuum à dæmone, sed expectare illum ex fide data & accepta, seu ex vi alicuius pacti cum dæmone initii, quod hic non fit: non enim expectatur ex vi pacti, sed ex euersione pacti seu inuocationis: est enim effectus priuatiuus, qui sufficienter ex hoc sequitur, quod non amplius per signum prouocetur, seu quod prius pactum destruat.

Vnde qui sic expectat cessationem à diabolo, non perinde facit ac si dicat, Præta quod promisisti: sed potius perinde facit ac si dicat, Pactum tuum cum mago rescindo, signa tua quæ instituiti ad nocendum, destruo; non est ergo quod noceas amplius.

41 Quintum argumentum: Diabolus numquam cessat sponte à nocumento corporali, nisi vt grauius noceat in anima: be neficia enim illius nocentiora sunt omnibus vulneribus, vt testatur D. Leo Serm. 19. de passione: ergo per cessationem nocuenti, quæ fit amoto signo, grauius damnum infert vel amouenti, vel maleficiato, vel vtrique.

Respondeo negando consequentiam; Et si enim diabolus id forte intendat, præfertim cum in nostra sit potestate per Dei gratiam ne in animo noceat. Neque verum est, expectari cessationem tanquam beneficium eius; nisi quis dicat, eum, qui amouet signum proditionis vrbis, expectare cessationem proditionis tanquam beneficium proditorum.

42 Sextum argumentum: Diabolus non est alligatus signis; potest enim nocere sine signis, & delinere nocere etiam positis signis, & non desinere sublatis signis: ergo frustra tolluntur signa, nisi intercedat pactum, vt illis sublatis desinat nocere.

An possit nocere sine signis.

Resp. Primò, negando consequentiam: Tolluntur enim signa vt euertatur pactum magicum & tacita dæmonis inuocatio, vt dictum est. Quod autem diabolus possit continuare vel non continuare nocumentum, parum refert, modò constet, semper vel ferè semper desinere nocumentum sublato signo.

Secundò, Sæpè diabolus non potest nocere corporaliter, nisi humana malitia ei cooperetur: ita enim ligata est eius potestas, vt nihil ferè solus possit in hominis corpus vel bona externa, vt patet ex Historia Iob, nisi Deo id ei specialiter permitte: quia tanta est eius malitia, vt nihil prætermitteret mali, quod posset inferre; humana tamen potestas non sic ligata est (quia homo homini resistere potest) quæ dum dæmoni cooperatur, plura ei Deus permittit, quam soli. Vnde Franciscus Victoria Relect. de arte mag. sub finem, *Mirum*, inquit, est & mysterium, quod cum dæmones per se nocere non permittantur, tamen non adeo impediuntur nocere per homines, vt magos, lamias, & alias maleficas: quod etiam ceteri Doctores tradunt. Quare falsum est, dæmonem ordinatiè posse nocere sine signis magicis, sicut potest cum illis; vel posse continuare noxam sublatis signis, sicut potest positis signis. Hinc fit vt non frustra tollantur; nam illi fortasse permillum non est sublato signo nocere. Neque hinc sequitur, Deum habere aliquod pactum cum dæmone: sicut si Rex non impediat hostem in iis quæ facit cooperantibus subditis; non inde sequitur, Regem habere pactum cum suo hoste.

43 Septimum argumentum: Si licet signa malefica amouere, vel ad eam rem malefici opem implorare: ergo qui maleficium patitur, tenetur id procurare, si aliud remedium non occurrat.

An tenear procurare amotionem.

Respondeo, Possè contingere vt teneat signum amouere, si sciam, & commodè possim: maximè autem ad id tenetur maleficus qui posuit: nec video quomodo de hoc dubitari possit, neque refert quod

quòd DD. hoc expresse non doceant; satis est id ex eorum doctrina sequi. sicut enim maleficus, qui diabolum inuocat verbis vel scriptis vt noceat cuiuspiam, tenetur cessare ab ista inuocatione, non solum quia supersticiosa, sed etiam quia noxia; ita quoque tenetur signa posita, quibus allicitur ad nocendum, tollere, si aliter nocumentum impediri nequit. Et confirmatur, quia sicut is qui posuit puluerem tormentarium certo loco, vbi damnum illaturus est, tenetur illum tollere, si aliter damnum nequit auertere: ita qui signum posuit, ex quo nocumentum sequitur, illud amouere debet. quid enim refert quòd puluis vi naturali sit nociturus, seu vi morali, seu vi pacti; quando æquè certò & efficaciter nocumentum sequitur? Sanè perinde se habet illud signum, ac si vis diabolica illi esset alligata. vnde tamquam res nocentissima est tollendum.

44
Abradere
pilos male-
ficarum.

Octauum argumentum: Si licet signa amouere, ergo rectè faciunt qui maleficis ad quæstiones vocatis abradunt omnes pilos corporis, ne quo maleficij signo corpori adhaerescere, reddantur insensibiles, & ita non possint cogi ad confessionem: atqui hoc est supersticiosum. Confirmatur ex Victoria relectione de magia, nu. 16. vbi dicit: *Si ad expulsionem demonum radunt pilos aut capillos aut aliquid huiusmodi, est magia manifesta.*

Respondeo, Si id faciant ne sub capillis aliquod tale signum occultatum lateat, non sunt damnandi superstitionis. Vide Damhouderium. An satis decorè faciant, non disputo.

Quod Franciscus Victoria ait, ad propositum non facit: loquitur enim de expulsionem demonum è corporibus hominum, per gratiam gratis datam, qualem habent viri sancti, ad quam expulsionem nihil facit rasura pilorum. non enim pili sunt signum maleficum, ibi positum à mago; ac proinde non sunt amouendè vt pactum aliquod magicum cesset.

Argumentum nonum. 3. quæstione 1. cap. 4. Si per sortarios, Hincmarus Rhemensis enumerat remedia contra maleficium concubitus coniugalis, nec meminit huius remedij, nec alij Patres meminerunt.

Respon. Primò, Non est necesse huius remedij mentionem facere, quia vulgò satis notum semper fuit, nec decuit eos nisi remedia Ecclesiastica & diuina proponere. Secundò, Si illicitum putabant hoc remedium, non solum debebant eius nullam facere mentionem, sed etiam expresse prohibere, cum scirent esse vulgare; quod nobis argumento est, eos non improbasse. Adde, eos loqui in casibus, in quibus humana auxilia non superant: plerumque enim ignorantur signa & eorum loca, nisi à magis indicentur. Vnde nisi remedia Ecclesiastica & diuina profint, censent impedimentum maleficij esse perpetuum, iubentque eos separari: quod tamen non facerent, si signa malefica cognita essent, & illis sublatis maleficiu possent solui. Communis enim Doctorum sententia est, impedimentum non censeri perpetuum, quando ope humana sine nouo maleficio tolli potest.

45 Dico Secundò, Non solum fas est tollere signa magica, sed etiam, per se loquendo, ponere alia, quibus positus expirat vel destruitur pactu prius, & diabolus desinit nocere; vel certè priora signa vim suam amittunt. Colligitur ex iisdem DD. & Probatum Primò, Quia licitum est aliquid facere,

quo posito finitur prauum pactum, & diabolus desinit nocere: hoc enim non est signum pacti noui, sed euersio vel impedimentum antiqui. Nec refert vtrum hoc proueniat ex eo quòd diabolus tali signo offendatur, an quòd ipsemet statuerit vt tali re interueniente pactum non constet, si non fiat modo deprecatorio, aut affectu aliquo benevolentia. Exempla sint: Si venefica te tangat, infirmiteris; si tamen illam mox repercutias, impeditur noxa: vel quia diabolus statuit tunc non nocere; vel quia signum veneficæ non est tale quale ipse requirit. Item cum à saga quis est infectus, dicitur cessare nocumentum, vel reddi inefficax, si infectus det illi panem & salem, vel ab illa panem accipiat; fortasse propter Eucharistia mysterium. Nec refert quòd diabolus ipse fortè hoc statuerit, quia solum statuit his positis non nocere, & vt pactum præcedens expirat: atqui licitum est aliquid facere quod per se indifferens est, vt diaboli pactum expirat, & nocumentum cesset: hoc enim non est signum amicitia; quia etiam erga inimicum potest quis talibus signis vt absque vlla specie benevolentia.

Dices, Hic expectatur effectus à dæmone.

Resp. Non expectatur vllus effectus positivus, sed solum cessatio à malo, qualis effectus expectari potest, modò non ex amicitia. Secundò, Licitum est tollere signa vt desinat pactum & nocumentum: ergo licitum est apponere alia signa ad eundem finem. Tertiò, Licitum est petere verbo à diabolo vt desinat nocere, modò id non petatur deprecando, aut ex amicitia aliqua, sed indignando: ergo idem licitum est petere signo. Secus est si petas vt aliquid agat; hoc enim est benevolentia. Quarto, Si diabolus haberet tale pactum cum mago, vt posito tali signo noceat donec ponatur signum aliud contrarium, & non esset aliud remedium ad desinendum nocumentum, posset magus illud alterum signum adhibere: sicut enim posset diabolo dicere, Cessa; ita potest idipsum signo aliquo exprimere.

Hæc tamen omnia intelligenda sunt de pura cessatione; non autem de aliqua actione positiva, aut fauore eliciendo à diabolo. vnde si putaretur nocumentum per actionem positivam eiusdem vel alterius dæmonis desinendum, non liceret: similiter si res sit dubia, non enim licitum est vti remedio supersticioso, aut de quo dubium est an contineat tacitam dæmonis inuocationem: hoc enim est se exponere manifesto periculo superstitionis; nisi fortè id fiat cum expressa voluntatis contraria protestatione. Pari modo fas non est à mago petere vt maleficium dissoluatur, si dubitas an absque nouo maleficio id possit: quia id de quo dubium est an sine peccato fieri possit, sicut absolute non est faciendum, ita nec absolute ab alio petendum vt faciat. secus quando constat sine peccato fieri posse: & causa iusta petendi subest, vt supra c. 42. dub. 10. dictum est. Nec refert etiam si putem iniquo modo id facturum: id enim eius malitia imputandum, non mea petitioni, cum petam id quod licito modo facere potest; sicut cum exigo iuramentum ab eo, quem per falsos deos vel pseudo-prophetam Mahumetum iuraturum scio, non mihi imputatur illud sacrilegium; vt loco citato ostensum. Hinc patet, non peccasse militem, qui equum suum misit curandum ad hippiatrum, à quo naturaliter curari poterat; quamuis multum formi-

46
Si iniquo
modo fa-
ciatur sit.

formidaret id eum superstitiosè præstiturum, & fecit. Si tamen miles præfens fuisset, & vidisset illum signa superstitiosa parantem adhibere, non potuisset permittere: quia permittere vt circa te, vel rem tuam, te præfente, magica medicatio fiat, est in illam consentire; quia sine tuo consensu ne-

mo tibi vel rebus tuis in tuo conspectu medicina applicare potest: imò est moraliter illis vri, & applicare. Medicus enim se habet instar instrumenti respectu eius qui eum adhibet, qui per illum curare dicitur. Vnde propriè dicimus nos vri opera Medicorum.

CAPVT XLV.

De Irreligiositate.

Habet 5. Dubitationes.

EXPOSITIS vitiis religioni oppositis per excessum; proximum est vt dicamus de iis, quæ eidem opponuntur per defectum, quæ nomine Irreligiositatis comprehenduntur, & à D. Thoma quatuor numerantur; vt dictum est c. 43. in principio: *Tentatio Dei, Sacrilegium, Periurium, Simonia*. His adde *Blasphemiam & Infidelitatem*, id est, voti violationem. Etsi enim *blasphemia* à D. Thoma 2. 2. quæst. 13. statuatur vitium confessioni fidei oppositum, tamen etiam opponitur religioni per defectum cultus, vel potius contemptum: sicut conuitium & contumelia in hominem opponitur obseruantia. Vnde propriè ad irreligiositatem pertinet. similiter *infidelitas*, quatenus hoc nomine significatur voti violatio. Alia enim deformitas est in eo quòd fides Deo data violetur, & promissum non præstetur; alia in rei sacræ Deoque consecrate indigna contrectatione. Vnde videtur species à sacrilegio distincta, quamuis sacrilegium quoddam interdum sit coniunctum, vt infra numero 11. dicitur. De *Periurio, Infidelitate, & Simonia* supra satis dictum est. Itaque superest *Tentatio, Sacrilegium & Blasphemia*; de quibus hoc capite nobis est tractandum.

DUBITATIO I.

Quid sit tentatio Dei, & quale peccatum.

Diuus Thomas quæst. 97.

TENTATIO generatim est dictum vel factum ad capiendum de aliquo experimentum, vt sciatur qualis sit potentia, scientia, bonitate, voluntate, &c. vt cum quis examinatur in aliqua scientia, vel cum sit alicui contumelia, vt videatur quid facturus sit. neque tantum dicitur quis tentare dum id facit vt ipse sciat, sed etiam quando aliorum causâ: quo modo Deus dicitur tentasse Abraham, Iob, Tobiam, & alios sanctos, vt mundo illorum virtutem manifestam faceret, & in exemplum proponeret. Aliquando tentare idem est quod ad malum incitare: inde enim capitur experimentum virtutis vel vitiositatis hominis: quomodo diabolus & concupiscentia dicitur hominem tentare, & Deus dicitur *intentator malorum, ἀπειρασθε, & neminem tentare*, Iacobi 1. In proposito, *Tentatio Dei* est quando quis absque iusta causa aliquid dicit vel facit ad capiendum experimentum diuinæ potentia, sapientia, iustitia, misericordia, voluntatis, aut alterius attributi. Colligitur ex D. Thoma art. 1. & sequenti.

Dico, absque iusta causa, quia si iustam causam habeat, non erit tentatio, vt si fiat ex diuino instinctu, vel habeat quis donum miraculorum, aut fanitatum; vel si honor Dei & Religionis defensio postulet opus ad quod tale experimentum sit necessarium. Voco autem *experimentum* diuinæ potentia, &c. omne extraordinarium opus vel auxilium Dei supra communem rerum ordinem præstitum, quo eius potentia, sapientia, iustitia quasi experiendo cognoscitur. Debet autem hoc à Deo peti vel expectari: alioquin non dicitur fieri ad capiendum experimentum. vnde non erit tentatio Dei, vt si quis se coniciat in ignem, vt se interficiat, non expectans vt à Deo conferretur illud. Hic enim non committit hoc peccatum, sed solum sui homicidium. Consistit itaque huius vitij deformitas in illa irreuerentia, quæ Deo fit, cum absque iusta causa opus aliquod vel auxilium extraordinarium ab eo petitur vel expectatur. Vult enim Deus ordinem naturalem seruari, & causas naturales iam institutas adhiberi, quantum fieri potest, neque absque necessitate statuit hunc ordinem prætermittere, nisi cum ipsi ob causas occultas aliter visum fuerit. Itaque cum nulla est necessitas, & nullum nobis suppetit indicium istius voluntatis, irreuerenter agimus, extraordinariam opem ab eo petendo, vel expectando. Nimia est illa familiaritas, & veluti cum socio, non considerans illius maiestatem & nostram indignitatem, neque sese intra suum modum continens, & veluti dedignans modis ordinariis vri. Sicut enim reuerentia Dei in eo sita est, quòd considerata illius maiestate, & nostra vilitate, non audemus nos liberè & soluto curis animo rebus diuinisingere, diuina scrutari, cum Deo agere, ab eo quiclibet petere; sed semper metuemus & circumspicimus, ne liberius, solutiùs, audaciùs quàm conueniat nostræ humilitati & illius celsitudini, cum eo agamus: ita irreuerentia nascitur ex defectu illius considerationis, & consistit in quadam audacia & libertate tractandi diuina, vel agendi cum Deo, & quiclibet ab eo petendi, nulla habita ratione illius maiestatis, & propriæ vilitatis. Vnde patet, hoc vitium esse contra reuerentiam diuinam, quatenus illi reuerentiæ aduersatur petitio auxilij extraordinarij absque necessitate.

Mallia huius vitij in quo sita.

Reuerentia Dei.

Potest autem hæc tentatio fieri dupliciter, Primò expresse, quando directa intentione talis experimenti capiendi aliquid agitur; vt si petas miraculum, vt tu vel alius sciat Dei in aliquo negotio voluntatem; si falsas in pureum, vt experiaris an Deus te sinet lædi, quomodo fecit quidam Monachus apud Cassianum Collat. 2. Abbatibus Moyses c. 5. Si petas miraculum, vt scias vtrum Deus possit face-

Fit dupliciter: expresse, implicite.